

Mestre Educació Musical: ampliació de coneixements. Obertura a altres sistemes educatius. Exposició, reflexió i valoració de l'experiència

Joan de la Creu Godoy

Lluís Brugués

Rita Ferrer

Miquel Alsina

Sílvia Sánchez

Lídia Monforte

Marta Orts

Àrea de Música del Departament de Didàctiques Específiques
Universitat de Girona

Introducció

La implantació del pla d'estudis de 1992, suposà un canvi en els estudis de mestre i l'aparició de l'especialitat d'educació musical. Conseqüentment, la didàctica aplicada als estudis de música va propiciar que volguéssim conèixer la font de la metodologia musical més arrelada a casa nostra després de l'adaptació del mètode Kodaly (Hongria) que el P. Ireneu Segarra, monjo de Montserrat, va fer a Catalunya. L'interès venia donat per conèixer de primera mà una de les propostes formatives més difoses a l'ensenyament primari.

L'èxit d'aquesta primera experiència realitzada el 1994 ens va portar a fer una planificació d'altres possibles llocs d'interès, bé per les seves metodologies, bé per la cultura musical pròpia. Això va donar lloc a realitzar visites a institucions educatives de França (París, 1999), Suïssa (Ginebra, 2000 i 2007), Àustria (Salzburg, 2001 i 2009), Hongria (Kecskemet, 2002), Bèlgica (Namur, 2003), Itàlia (Bologna i Milano, 2004), i Anglaterra (Reading, Oxford i Cambridge 2005).

L'organització de les estades i cursos a centres musicals especialitzats (Institut Orff, Institut Kodaly, Institut Dalcroze, etc.) i universitats amb estudis equivalents als del nostre país per a la formació dels futurs professionals de la docència musical, ha creat uns vincles professionals amb la Universitat de Girona i ha donat lloc a intercanvis recíprocs, que tenen també interès des de la perspectiva de l'Espai Europeu d'Educació Superior i el Procés de Bolònia.

Objectius generals

- Oferir als estudiants la possibilitat de veure i viure en directe diferents maneres d'ensenyar la música.
- Propiciar per mitjà de viatges i estades culturals, una ampliació de coneixement de l'estat de la música de diferents països.
- Anar al nucli de les diverses tradicions musicals europees.
- Enriquir i ampliar el coneixement de l'ensenyament de la música.
- Conèixer les maneres de fer de diferents institucions musicals europees.

- Comprovar i comparar el nivell musical al llarg del procés d'aprenentatge obligatori, post obligatori i universitari en altres països.
- Cohesionar els estudis de Mestre Especialista en Educació Musical afavorint el coneixement entre els estudiants de diferents cursos i el professorat.

Els alumnes dels estudis de Mestre Especialista en Educació Musical treballen els diferents mètodes de pedagogia musical a les assignatures de didàctica del segon i tercer curs de la diplomatura. Altres matèries del currículum dels estudis que es relacionen amb els objectius generals dels viatges són: Història de la Música, Agrupacions Musicals, Formació instrumental, Llenguatge musical, etc.

A banda dels objectius curriculars, els viatges culturals s'han plantejat també com a una ocasió única perquè els alumnes dels diferents cursos de l'especialitat i el seu professorat comparteixin i enriqueixin el seu coneixement mutu. En el mateix sentit, aquest tipus d'experiències permeten incidir en el currículum i les competències transversals dels estudiants, com ara el domini d'una llengua estrangera, el treball en equip, cultura europea, entre altres.

Desenvolupament de les activitats

A continuació s'explica breument l'itinerari d'aquests viatges, ordenats de forma cronològica, amb un resum de la seva programació i els objectius específics assolits en cada cas.

Viatge musical i cultural a Montserrat

Abril 1994

Estudiants 22 i professors 3

El fet que la pedagogia musical de Catalunya tingués en el mètode anomenat "del pare Ireneu Segarra", el referent a les escoles de música i la formació musical a les escoles de Primària, ens va suscitar l'interès per veure i conèixer el sistema que es feia a l'Escolania de Montserrat dirigit pel pare Ireneu Segarra, músic que va fer l'adaptació del mètode Kodály a Catalunya.

Pels estudiants de Mestre Especialista en Educació Musical, anar directament al lloc on es va inspirar el mètode, que era una de les pedagogies estudiades a la facultat, era un objectiu i requisit indispensable.

Les portes de l'escolania es varen obrir per poder veure com els nens treballaven, com cantaven i assajaven i perquè no, com es divertien. És una escola integrada, on poden estudiar música mentre segueixen els estudis de regim general. Destacar que la visita es va complementar amb la oportunitat de poder entrar a la biblioteca montserratina, una de les més importants a nivell europeu va ser un luxe!

Fruït d'aquest primer viatge, ens sentirem motivats per planificar d'altres sortides culturals i formatives a diferents indrets d'interès musical a nivell d'Europa

Viatge cultural i d'estudis a París (del 10 al 14 de març de 1999)

Participats: 26 alumnes i 3 professors

Si bé érem conscients de que en el destí que vàrem escollir entre tots, París, no aniríem a conèixer ni veure cap metodologia musical concreta sí que teníem clar que era un viatge que ens podia proporcionar vivències i coneixences tant musicals, humanes i culturals molt riques i diverses.

El nucli bàsic de les nostres visites era La Cité de la Musique a la Villette, inaugurat el 12 de gener de 1995, un centre de referència cultural a tot Europa pel que fa a creació, dinamització, divulgació, gestió i punt de trobada de les més diverses propostes actuals en el món de la música i de l'educació musical.

En aquesta ciutat de la música volíem conèixer bàsicament tres apartats:

- el de divulgació de cursos, propostes i concerts que s'hi ofereixen
- el del museu de la música i totes les activitats que se'n deriven
- el Conservatori Nacional Superior de Música i Dansa, ubicat també a la Villete.

Pel que fa referència al primer varem quedar gratament sorpresos de la quantitat i qualitat de cursos, conferències, concerts i sobretot material gràfic i documental sobre diferents temes relacionat amb la música, molt en especial sobre música contemporània i oberts a tot tipus de públic tant infantil, adult o especialitzat. La visita a les magnífiques instal·lacions amb els seus escenaris i grades polivalents i modulables per poder-se adequar a qualsevol tipus d'esdeveniment o performance i amb la seva cura acústica i lumínica ens va provocar una enveja sana de tenir a prop nostre quelcom semblant.

La visita al Museu de la Música era l'activitat més destacada pel seu caràcter didàctic i sobretot per la interconnexió amb les diferents assignatures que veníem fent des de la Facultat en els estudis d'Educació Musical: Agrupacions musicals, Formació Instrumental, Història de la Música, Didàctica, etc.. Varem poder gaudir d'una visita guiada on a més de fer un recorregut per la història dels instruments varem poder experimentar amb la practica sobre diversos instruments i materials sonors. Aquest museu que en el moment de la nostra visita acollia unes 4.500 peces també és un centre d'investigació sobre la història i fabricació d'instruments amb un fons documental de més de 5.000 volums i més de 15.000 fotografies.

La visita al Conservatori Nacional Superior de Música i Dansa va ser també molt alligadora ja que es tracta d'un centre superior de referència a tot el món i objectiu de molts estudiants de música que el veuen com una "meca musical" dins el seu camí d'aprenentatge.

Un complement molt especial a tanta visita va ser el poder assistir a un concert a la famosa sala Pleyel. Aquest és un esdeveniment cultural i artístic que val la pena marcar-se en el llarg camí de l'estimació i apreciació a la música i així ho varem fer amb tots els estudiants. Va ser molt interessant i enriquidor.

Paris, però. ens donava molt més: museus, catedrals, i perquè no, la famosa torre Eiffel no es varen escapar de la nostra àvida mirada.

Viatge cultural i d'estudis a Hongria (del 4 al 13 d'abril de 2002)

Participants: 31 alumnes i 1 professor

El programa del viatge estava dissenyat essencialment per seguir el curs de tres dies complets a l'Institut Kodaly a la ciutat de Keskemet (Hongria). Aquestes tres jornades varen consistir en una visita diària a primera hora del matí a un col·legi-institut per observar la manera de transmetre la música, i en concret el Mètode Kodaly als seus alumnes. Aquestes sessions van resultar una gran experiència per a tots els alumnes de la Facultat, en poder comprovar una forma d'ensenyar que difereix força de la nostra, sobretot pel que fa no tan sols a continguts, sinó al treball rigurós i a la disciplina que segueixen. Seguien les classes maratonianes a l'Institut en sessions de matí i tarda, consistents en la programació del Mètode: ritme, afinació, solmització, cançó popular hongaresa, cant coral, etc. El viatge va quedar completat en visites culturals a Lausanne, Innsbruck, Budapest i Venècia, amb visites a museus, conservatoris de música, etc., i de manera molt especial la visita al camp de concentració de Mauthassen, vertadera experiència personal i col·lectiva que va donar un fort impacte a tot l'alumnat.

Aquest viatge va suposar anar a la font de la metodologia musical més arrelada a casa nostra després de l'adaptació del mètode de Zoltan Kódaly que va fer el P. Ireneu Segarra, monjo de Montserrat, a Catalunya. Una gran part de la formació que reben els nostres infants a les escoles de primària està basada en aquest mètode, cosa que fa pensar que molts mestres han trobat en ell una

manera per desenvolupar el currículum de primària, que respecte a la música, proposa el Departament d'Ensenyament de Catalunya.

Objectius assolits:

1. Conèixer el mètode de pedagogia musical Kodaly.
2. Conèixer el currículum de l'ensenyament de la música hongarès.
3. Conèixer el treball i desenvolupament de les classes de música en col·legis públics i col·legis concertats amb l'Institut: diferent professorat, diferent alumnat, etc.
4. Compartir i conèixer l'experiència del viatge.

Viatge cultural i d'estudis a Bèlgica i Luxemburg

del 16 al 22 de març de 2003

Alumnes 40 i 5 professors

De camí cap a Bèlgica, visitarem el Conservatori Superior de Música de Luxemburg. El destí fou triat per diferents motius que ens varen semblar prou interessants i formatius. En primer lloc la visita ens oferia la possibilitat de visitar el centre, assistir a alguna classe de percussió i a l'assaig de l'orquestra nacional a la sala gran de concerts. Realment significà una aportació en coneixements i cultural molt enriquidora.

A Bèlgica, centrarem l'atenció a les ciutats de Dinant, on varem visitar el museu d'Adolph Sax, i el de la Pataphonie a més de participar en un curs d'elaboració d'instruments musicals amb materials de rebuig, a càrrec de la Sra. J. Spierkel directora del centre que el va fer a propòsit per a nosaltres.

Namur, té un centre superior especialitzat en educació musical, Institut Superior d'Educació Musical i Pedagogia. Varem contactar a fi de poder participar en les diferents activitats musicals que relacionades amb la didàctica, la formació instrumental i vocal es desenvolupava al centre. La visita a la Maison du Chant Choral, (lloc de treball, recerca, biblioteca i centre de recursos pel cant coral) ens aportà una visió completa de la gran activitat coral que té la comunitat valona.

També hi va haver lloc per les visites culturals a Liège (universitat i ciutat), Bruges i Brussel·les, a la capital, assistirem a concerts de: jazz, òpera i dansa. Varem fer la visita al nou Museu dels instruments i al Parlament Europeu. L'interès per la música i la cultura, varen propiciar uns dies de convivència. Tot plegat una manera completa de créixer en dinamisme i saber.

Viatge Cultural a Itàlia

Del 29 de febrer al 3 de març de 2004

Estudiants: 28 i professors: 5

Itàlia: Bolònia, Cremona, Milà, Prato, Florència.

Tot i que específicament cap metodologia de les més destacades en educació musical té en el nom d'Itàlia el seu lloc de referència, el gran interès per la recerca que la Dra. J. Tafuri ens brindava, va fer que es contemplés d'inici, la Universitat i el Conservatori de Música de Bolònia com a nou destí pel projecte de viatge cultural i formatiu.

Al Conservatori de Música G. B. Martini, tinguérem la possibilitat d'assistir a les classes de didàctica amb nens de 3 a 5 anys. Una experiència oberta a mares i pares d'aquests infants que servia de base del treball de recerca que la Dra. Tafuri portava a cap. Fou altament enriquidor. Després els estudiants i professors participarem a una taula rodona entorn als estudis d'educació musical als respectius països. Els estudiants manifestaren un gran interès. De Bolònia a Cremona, destí l'escola de Lutheria, el centre ens acollí i ens donà tot tipus d'informació sobre l'art de construir instruments de corda. Grata experiència.

Milano, visita al museu de l'Scala i concert al Teatro degli Arcimboldi: obres Carmina Burana sota la direcció de R.Mutti. Un gran espectacle.

Cap a la Toscana per visitar la Scuola G. Verdi de Prato i participar al taller d'òpera sota la direcció de L. Fratini; assaig del Requiem de Fauré, un bon treball vocal i un aprenentatge en un centre molt emblemàtic, la sala Guido da Mònaco. Amb tots els coneixements que ens havia propiciat la música i la seva formació i recerca, ens disposarem abans de concloure el viatge, a fer una visita cultural a Florència. Valoració general, amb un excel·lent generós.

Viatge cultural i d'estudis a Anglaterra (del 1 al 5 de març de 2005)

Participants: 18 alumnes i 3 professors

El programa del viatge va consistir en un itinerari iniciat a Cambridge, i posterior estada a Londres, amb una visita a Reading i una altra a Oxford. A Cambridge es va programar un dia sencer d'activitats a la Facultat d'Educació i al Homerton College. Amb sessions expositives per part de professorat de música de la facultat sobre l'educació musical a Anglaterra. També es va participar activament en una sessió del Màster en Educació, sobre el tema d'interpretació i representació de dades en la recerca educativa. A Londres es va assistir a una representació d'un musical, en concret de l'obra *The Phantom of the Opera*, del compositor Adrew Lloyd Webber i d'una òpera Royal Albert Hall. Des de Londres, es va visitar també la universitat de Reading i Oxford. A Reading es va observar i participar activament a diverses sessions de didàctica musical i cant coral impartides per professorat de l'Institute of Education, compartint aula amb l'alumnat del centre, futurs especialistes de música a l'educació primària, i dues sessions expressament programades per a nosaltres sobre la música anglesa i l'educació musical. A Oxford es varen visitar els llocs més significatius de la ciutat, incloent-hi la Bate Collection of Musical Instruments, i es va assistir a un assaig del cor de la Christ Church Cathedral, amb una explicació posterior per part del director del cor sobre la composició del cor, la tipologia de les veus, el repertori i el treball d'assaig.

Objectius assolits:

1. Coneixement el currículum de música en el currículum escolar anglès.
2. Conèixer i participar en les activitats de formació dels futurs mestres especialistes dels centres visitats.
3. Adquirir nous coneixements musicals.
4. Compartir i conèixer experiències culturals i de formació entre alumnes de diferent nivell i els professors acompanyats.

Viatge cultural i d'estudis a Ginebra (del 24 al 28 de març de 2007)

Participants: 19 estudiants i 2 professors

Es va organitzar per segona vegada un viatge a Ginebra a fi de realitzar un curs a l'Institut Jaques-Dalcroze que brindava a l'estudiantat la possibilitat d'aprofundir en el coneixement del mètode actiu d'educació musical "La Rítmica". L'interès del viatge estava més que justificat ja que el treball teòric i pràctic del seu creador, el compositor i pedagog suís Émile Jaques-Dalcroze (1865-1950), ha influït decisivament en la pedagogia musical tot establint les bases per a un ús educatiu i reeducador de la música i el moviment. A més, aquest mètode d'educació musical ha tingut i té continuïtat a Catalunya gràcies a la introducció i difusió que va fer en un principi el mestre Joan Llongueres.

A l'Institut Jaques-Dalcroze i durant dos dies en horari intensiu es van dur a terme sessions teoricopràctiques sobre el mètode repartides en diferents tallers: rítmica, improvisació al piano, tècnica corporal i rítmica-solfeig entre d'altres. Durant el matí s'assistia a les sessions de formació dels futurs professionals de la Rítmica que es cursen a l'Institut i a la tarda es podien observar les sessions d'educació musical que es dirigeixen tant a infants i joves com a adults. Cal destacar els excel·lents recursos materials de què disposa l'Institut per dur a terme la docència musical i l'alt nivell musical i pedagògic del professorat. Sens dubte, dos ingredients imprescindibles que van permetre que gaudíssim d'unes classes d'educació musical exquisides en les que sensibilitat i rigor, esforç i gaudi, espontaneïtat i reflexió hi tenen cabuda. Posteriorment al viatge, l'estudiantat va

elaborar un treball de caire reflexiu-crític sobre els principis fonamentals del mètode tot relacionant i valorant la seva adequació en l'educació musical del nostre context escolar avui dia.

Objectius assolits:

- Aprofundiment en el coneixement del mètode d'educació musical la Rítmica de Jaques-Dalcroze.
- Conscienciació de la importància que els futurs i futures mestres d'educació musical desenvolupin una bona musicalitat corporal.
- Capacitat per valorar i reflexionar sobre les aportacions de diferents pedagogies musicals tot adequant-les al nostre context educatiu.

Viatge cultural i d'estudis a Salzburg (del 21 al 27 de març de 2009)

Participants: 35 alumnes i 2 professors

El programa del viatge estava dedicat íntegrament a la participació a la setmana de portes obertes de l'Institut Carl Orff de la Universitat del Mozarteum. El programa proposat pel centre va ser molt complet, amb franges on els alumnes s'afegien a les activitats habituals del centre i sessions programades expressament per als participants extens a les jornades, en ocasions els estudiants actuaven com a observadors però en moltes ocasions també varen poder intervenir pràcticament. Juntament amb els alumnes de la Universitat de Girona, varen participar a les activitats un grup d'alumnes de magisteri de Mannheim i un petit grup d'italians. El centre va organitzar també un concert protagonitzat per alumnes de l'institut. Durant aquella setmana un grup nombrós d'alumnes i professors varen assistir a la representació de *El barber de Sevilla* de Rossini, en un dels teatres històrics de Salzburg, així com altres activitats musicals i culturals a la ciutat (per exemple la visita a la casa-museu on va viure Mozart).

Objectius assolits:

1. Conèixer en primera persona el mètode de pedagogia musical d' Orff, des d'una perspectiva pràctica i històrica.
2. Conèixer aspectes de la cultura musical del país i de la formació musical dels especialistes en el mètode Orff.
3. Conèixer i viure durant uns dies l'activitat acadèmica de l'institut, tenint accés a la seva oferta formativa.
4. Compartir i conèixer l'experiència del viatge i l'estada a Salzburg entre alumnes i professors.

Conclusions i prospectiva

Les experiències viscudes ens han fet reflexionar a estudiants i professors sobre la importància que mereix el poder anar directament a les arrels on varen néixer els diferents mètodes i altres cultures musicals, vivint *in situ* sensacions, aprenent de pràctiques directes o indirectes, maneres de fer i conèixer els mòbils que les varen promoure. Tot això fa més entenedor el perquè de la pedagogia musical i ajuda a l'estudiant a assimilar millor la formació rebuda a la nostra facultat.

Al llarg d'aquests anys, hem pogut observar com l'interès, la inquietud, la il·lusió, les ganes d'aprendre i la valoració que tots plegats hem fet d'aquest projecte, han donat uns resultats positius i han incentivat nous contactes. Aquesta obertura de mires ha ajudat a anar ajustant i perfilant tant el nivell acadèmic que oferim als nostres estudiants, com els mateixos plans d'estudis. Valorant aquesta experiència a nivell global i en el context del període que s'ha realitzat, entenem que ha suposat una innovació i una aportació pedagògica de convergència europea. Dins el procés d'internacionalització i de mobilitat d'estudiants universitaris que contempla i impulsa el Pla de Bolònia, ens preguntem sobre la persistència de diferències substancials en la formació inicial dels docents en els diferents països. També en el fet que en alguns països, com ara el nostre, haurem variat substancialment el sistema universitari i particularment els estudis de magisteri (desaparició de les especialitats) mentre en altres països es quedaran força iguals. En aquest mateix sentit, ens

qüestionem també sobre la pertinença o no d'homogeneïtzar els sistemes educatius dels diferents estats europeus, sobre els beneficis i les pèrdues que això també suposa. Per poder seguir el procés d'aplicació de les metodologies que s'anaven coneixent, es requeria d'una formació musical prèvia. Cal plantejar-se si els nous plans d'estudis de grau sense especialitats i amb mencions d'una càrrega creditícia molt inferior a la del pla del 1992, permetran formar als estudiants de forma adequada.

Taula 1. Viatges culturals realitzats

Curs	Dates	País i població	Centre	Núm. Alumnes	Núm. Prof.
1992 1993			Inici de l'especialitat de Música dins els estudis de mestres		
1994- 1995	Abril	Catalunya	Escolania de Montserrat	22	3
1998 1999	10/03 14/03	París	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cité de la Musique ▪ Conservatoire Superieur de Musique de Paris a la Villette ▪ Sala Pleyel 	26	3
1999 2000	23/03 25/03	Ginebra	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Institute Jaques-Dalcroze 	22	2
2000 2001	11/03 16/03	Salzburg	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Universitat Mozarteum Salzburg. Orff-Institut 	40	2
2001 2002	04/04 13/04	Kecskémet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Institute Kodaly 	31	1
2002 2003	17/03 23/03	Namur Dinant Luxemburg	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IMEP (Intitute de Musique et Pedagogie Musicale) ▪ Atelier de constructions d'instruments ▪ Musée de la Pataphonie ▪ Conservatoire de Musique 	40	5
2003 2004	29/02 06/03	Bologna Cremona Prato Milano	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Conservatorio Statale di Musica G. B. Martini ▪ Scuola di Lutheria ▪ Scuola di Musica G. Verdi ▪ Sala Guido da Monaco ▪ Teatri delli Archimboldi e Museo Scala 	28	5
2004 2005		Reading Oxford Cambridge	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reading University ▪ Oxford University ▪ Bate Collection of Musical instruments ▪ Facultat d'Educació ▪ Homerton College 	18	3
2006 2007	24/03 28/03	Genève	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Institute Jaques-Dalcroze ▪ Temple de la Fusterie: <i>Concert per a violí i orquestra</i>, op. 61 de Beethoven i <i>Simfonia núm. 6 en do M</i> de Schubert 	19	2
2008 2009	21/03 27/03	Salzburg	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Universitat Mozarteum Salzburg. Orff-Institut 	35	2